

บทที่ 1

บทนำ

ในกระบวนการสื่อสารยุคปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าโทรทัศน์มีบทบาทอย่างมากเมื่อเทียบกับสื่อชนิดอื่น ๆ เช่น แผ่นปลิว โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และภาพยนตร์ เนื่องจากโทรทัศน์ได้รวมเอาคุณสมบัติของวิทยุ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์เข้าด้วยกัน คือ ผู้ชมสามารถได้ยินทั้งเสียงเช่นเดียวกับการฟังวิทยุ ได้เห็นภาพเคลื่อนไหวติดต่อกันไปเช่นเดียวกับภาพยนตร์ และยังสามารถนั่งชมรายการอยู่ที่บ้านได้ ตลอดจนได้เห็นตัวหนังสือได้เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์จึงเป็นสื่อมวลชนที่แสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้เห็นได้ชัดเจนที่สุด เพราะมนุษย์นั้นสามารถรับรู้จากการเห็นถึง 75% จากการได้ยิน 13% จากการสัมผัส 6% และจากรส 2% โทรทัศน์ให้ทั้งการเห็นและการได้ยิน ทำให้การรับรู้ถึง 88% โทรทัศน์จึงมีคุณสมบัติในการพัฒนาคนให้เกิดความรู้ ความซาบซึ้ง ค่านิยม ตลอดจนทักษะ (อรณพ เเชียรถาวร 2520: 117) โดยผ่านรายการข่าวสาร ความรู้ การศึกษา และความบันเทิง นอกจากนี้โทรทัศน์ยังสามารถสื่อความเข้าใจของมนุษย์ในซีกโลกหนึ่งให้เข้าใจเหตุการณ์ในอีกซีกโลกหนึ่งได้โดยการเห็นและได้ยิน ไม่ว่าเหตุการณ์นั้นเผິงจะผ่านไปหรือกำลังเกิดขึ้นโดยการถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียม

สำหรับประเทศไทยสื่อประเภทโทรทัศน์ได้ถือกำเนิดขึ้นมากกว่า 30 ปีแล้ว การพัฒนากิจการโทรทัศน์ในระยะแรกดำเนินไปอย่างช้า ๆ โดยเฉพาะในด้านรูปแบบของรายการ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่รัฐบาลจะเข้ามาควบคุมอย่างใกล้ชิด ตลอดจนการเป็นเจ้าของเครื่องรับโทรทัศน์ของประชาชนยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร แต่ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมามีบทบาทของโทรทัศน์ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจและสังคม เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในระหว่างปี 2531-2532 พบว่าประมาณ 5,585,065 ครัวเรือน ซึ่งเท่ากับ 50.19% ของครัวเรือนทั่วประเทศมีเครื่องรับโทรทัศน์ ซึ่งมีจำนวน 5,928,486 เครื่อง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2532, สสำรวจ) เมื่อเปรียบเทียบกับการสำรวจก่อนหน้านั้นคือในระหว่างปี 2521-2522 ประมาณ 1,316,700 ครัวเรือนซึ่งเท่ากับ 16.98% ของครัวเรือนทั่วประเทศมีเครื่องรับโทรทัศน์ ซึ่งมีจำนวน 1,365,800 เครื่อง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2522: 59) การเติบโตอย่างรวดเร็วของวงการโทรทัศน์ไทยได้เริ่มขึ้นอีกครั้งในปี 2527 จากจุดเริ่มที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้ทำการปรับปรุงการนำเสนอข่าวในรูปแบบใหม่ซึ่งทำให้รายการข่าวได้รับความนิยมอย่างมาก ซึ่งก่อนหน้านั้นผู้ชมรายการโทรทัศน์มักจะไม่เปิดโทรทัศน์เมื่อมีการเสนอข่าว จากการที่ผู้ชมรายการโทรทัศน์หันมาชมรายการข่าวได้ส่งผลกระทบต่อสถานีโทรทัศน์อื่นต่างก็ปรับตัวกันขนานใหญ่ไม่ว่าจะเป็นรายการ

ข่าวหรือรายการสาระความรู้ รายการบันเทิงต่าง ๆ และมีการแข่งขันกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน การที่รายการโทรทัศน์ได้รับความนิยมมากขึ้นเนื่องจากการนำข่าวสาร สาระความรู้ และความบันเทิงหลากหลายเข้าไปถึงในบ้านด้วยเครื่องรับโทรทัศน์ ซึ่งปัจจุบันนี้ราคาไม่แพงนักที่คนทั่วไปสามารถที่จะเป็นเจ้าของได้ทำให้สถานีโทรทัศน์ได้เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ มีการขยายรัศมีการแพร่ภาพเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ส่งผลให้ธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกันเจริญเติบโตตามไปด้วย เช่น ธุรกิจโฆษณา ธุรกิจผลิตรายการและการแสดง เป็นต้น เจ้าของสินค้าหรือบริการได้หันมาใช้โทรทัศน์เป็นสื่อในการโฆษณาสินค้าและบริการมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะเป็นสื่อโฆษณาที่ราคาแพงที่สุด แต่ก็สามารถทำให้ผู้ประกอบการมีโอกาสที่จะเห็นและเข้าใจในผลิตภัณฑ์ของตนได้ดีที่สุด จากรายงานการสำรวจของวารสารที่เกี่ยวข้องกับวงการโฆษณา พบว่ายอดโฆษณารวมสื่อทุกชนิดตั้งแต่ เดือนมกราคมถึงธันวาคม 2531 มีเป็นจำนวน 6,907 ล้านบาท โดยแบ่งตามการใช้สื่อต่าง ๆ ได้ตามตารางที่ 1 (สุชาติ เกิดเมฆ, บรรณาธิการ 2532: 35)

ตารางที่ 1 มูลค่าเปรียบเทียบยอดโฆษณารวมตั้งแต่ ม.ค.-ธ.ค.2531 ผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ

ประเภทของสื่อ	ล้านบาท	%
โทรทัศน์กรุงเทพ 4 ช่อง	3,699	53.6
โทรทัศน์ภูมิภาค กรมประชาสัมพันธ์	210	3.0
หนังสือพิมพ์	1,920	27.8
นิตยสาร	625	9.0
วิทยุ	353	5.1
กลางแจ้ง	96	1.4
ภาพยนตร์	4	0.1
รวม	6,907	100.0

จะเห็นได้ว่ายอดวงเงินสำหรับโฆษณาของธุรกิจทั้งหมดในประเทศไทยกว่า 50% ใช้ผ่านสื่อประเภทโทรทัศน์ จึงเห็นได้ว่าธุรกิจสถานีโทรทัศน์มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ของประเทศ เนื่องจากกิจการสถานีโทรทัศน์เป็นกิจการที่ต้องลงทุนสูงมากในด้านเครื่องจักรอุปกรณ์ ตลอดจนรายการต่าง ๆ ที่จะนำออกอากาศ นอกจากสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจแล้ว ทางรัฐบาลซึ่งเป็นผู้จัดสรรคลื่นความถี่ยังได้ให้ภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนในกิจการสถานีโทรทัศน์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยรัฐบาลเป็นผู้ควบคุมนโยบายและรับผลประโยชน์จากการให้สัมปทานและภาษีเงินได้จากการดำเนินกิจการในแต่ละปี ดังนั้นงบการเงินซึ่งเป็นผลผลิตของกระบวนการบัญชีการเงินทั้งหมดที่รายงานผลของการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารและผู้ลงทุน ตลอดจนรัฐบาล เพราะงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้น ๆ อย่างไรก็ตามผู้ใช้งบการเงินจะไม่สามารถใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจที่ดีได้ หากงบการเงินนั้นไม่เปิดเผยนโยบายการบัญชีที่สำคัญซึ่งใช้ในการทำงบการเงินให้ทราบอย่างชัดเจน จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงลักษณะของธุรกิจสถานีโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการบัญชีและวิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่แต่ละสถานีโทรทัศน์ใช้ปฏิบัติอยู่ ว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมเพียงใด เพราะมีผลกระทบโดยตรงต่อความถูกต้องเชื่อถือได้ของงบการเงิน

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

ศึกษานโยบายและวิธีปฏิบัติทางการบัญชีของธุรกิจสถานีโทรทัศน์ เพื่อพัฒนาหลักการบัญชีที่ใช้สำหรับธุรกิจสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย

แนวเหตุผลทางทฤษฎีในการศึกษาวิจัย

งบการเงินมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ ผู้ใช้งบการเงินมีอาจใช้ดุลยพินิจที่ดีได้หากงบการเงินไม่เปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ ฝ่ายจัดการของกิจการมีหน้าที่รับผิดชอบขั้นพื้นฐานและขั้นแรกเกี่ยวกับความเชื่อถือได้ของข้อมูลในงบการเงิน การเปิดเผยนโยบายการบัญชีที่ใช้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการให้ข้อมูลทางการเงินที่สำคัญเพราะเหตุว่านโยบายการบัญชีมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดฐานะการเงิน การเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน และผลการดำเนินงาน กิจการสถานีโทรทัศน์ที่ดำเนินการโดยรัฐบาลและเอกชนถือเป็นธุรกิจประเภทหนึ่ง ความจำเป็นในการใช้งบการเงินสำหรับการตัดสินใจทางเศรษฐกิจจึงมีความสำคัญเช่นกัน ดังนั้นการเปิดเผยนโยบายการบัญชีที่สำคัญของธุรกิจสถานีโทรทัศน์จะทำให้งบการเงินให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะสถานีโทรทัศน์ที่มีลักษณะการดำเนินการในเชิงธุรกิจ (มีการโฆษณา) ระหว่างปี 2527-2531 อันได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 5 7 และ 9
2. ศึกษานโยบายการบัญชีที่สำคัญ ได้แก่
 - การรับรู้รายได้
 - การแลกเปลี่ยนโฆษณา
 - การบัญชีเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ภาพยนตร์และสินทรัพย์ไม่มีตัวตนอื่น ๆ
 - การบัญชีเกี่ยวกับการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
 - เงินลงทุนในหลักทรัพย์
 - การบัญชีเกี่ยวกับสินทรัพย์ถาวรและค่าเสื่อมราคา
 - การแปลงค่าเงินตราต่างประเทศ
 - การตั้งเงินทุนสำรองขึ้นและบำเหน็จ
 - การคำนวณกำไรต่อหุ้น

วิธีการศึกษาและวิจัย

เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้างต้น จึงแยกการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. การศึกษาวิจัยโดยการสำรวจ (ข้อมูลปฐมภูมิ) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งจะทำให้การสอบถามด้วยตนเองจากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทางด้านบัญชีการเงินของสถานีโทรทัศน์
2. การศึกษาวิจัยจากเอกสาร (ข้อมูลทุติยภูมิ) ประกอบด้วย
 - 2.1 งบการเงินของสถานีโทรทัศน์ที่รับรองโดยผู้สอบบัญชี
 - 2.2 ตำราทางวิชาการ มาตรฐานการบัญชีของไทยและต่างประเทศ
 - 2.3 วารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับธุรกิจโทรทัศน์ ตลอดจนระเบียบข้อบังคับของทางราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบนโยบายการบัญชีที่เลือกใช้ระหว่างสถานีโทรทัศน์
2. เปรียบเทียบนโยบายการบัญชีของสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ที่ใช้อยู่กับหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ผู้ปฏิบัติงานทางด้านบัญชีในธุรกิจสถานีโทรทัศน์ จะได้ใช้แนวปฏิบัติทางการบัญชีอย่างเดียวกัน
2. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารและผู้ลงทุนได้ใช้รายงานการเงินที่มีมาตรฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและตัดสินใจลงทุน
3. เป็นเอกสารทางวิชาการในการศึกษาค้นคว้าไปในด้านอุตสาหกรรมบันเทิงอื่น ๆ ต่อไป เช่น เคเบิลทีวี สถานีวิทยุ และสตูดิโอ เป็นต้น